

A Pécsi Ítéltábla a Nagykanizsai 1. számú Ügyvédi Iroda által képviselt **I.rendű felperes neve** címe I. rendű és **II.rendű felperes neve** (ugyanottani lakos) II. rendű felperesnek - a dr. Bíróné dr. Farkas Ügyvéd Iroda által képviselt **alperes neve** címe alperes ellen 11.475.185 forint kártérítés és járulékai megfizetése iránti perében a Zalaegerszegi Törvényszék 2012. június 4. napján kelt, 6.P.21.264/2010/50. számú ítélete ellen az I. és II. rendű felperes által 52. sorszám alatt benyújtott fellebbezés és az alperes által Pf. VI.20.568/2012/3. szám alatt benyújtott csatlakozó fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - a per fő tárgya tekintetében helybenhagyja, míg a perköltségre vonatkozó részében részben megváltoztatja az alábbiak szerint:

Az I-II. rendű felperes illetékfizetési kötelezettségét mellőzi.

Az alperest a Magyar Állam javára terhelő elsőfokú illetékfizetési kötelezettségének összegét leszállítja 407.340 (négy százharminchárom ezer-három százharminchárom) forintra, míg a Magyar Állam javára terhelő állam által előlegezett költség összegét 146.673 (egyszázharminchárom ezer-három százharminchárom) forintra emeli fel.

A fennmaradó elsőfokú eljárási illetéket és szakértői díjat az Állam viseli.

Az alperest az I. rendű felperes javára terhelő elsőfokú perköltség összegét 142.000 (egyszázharminchárom ezer) forint + ÁFA + 46.600 (negyvenhatezer-hatszáz) forint készkiadás, míg a II. rendű felperes javára terhelő perköltség összegét 113.400 (egyszázharminchárom ezer-három százharminchárom) forint + ÁFA + 46.600 (negyvenhatezer-hatszáz) forint készkiadás összegre módosítja.

A keresetet a fentieket meghaladóan tekinti elutasítottnak.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a Magyar Állam Javára 120.000 (egyszázharminchárom ezer) forint feljegyzett másodfokú illetéket, míg a fennmaradó 164.700 (egyszázharminchárom ezer-három százharminchárom) forint feljegyzett másodfokú illetéket a Magyar Állam viseli.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a II. rendű felperesnek 15 napon belül 23.540 (huszonháromezer-ötszáznegyven) forint + ÁFA másodfokú eljárásban felmerült perköltséget.

A fentieket meghaladóan a másodfokú költségeit mindegyik fél maga viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy a P 000/1 helyrajzi szám alatti, „bányató” megnevezésű külterületi ingatlanon három tó található. A p III. bánya kapcsán bányászati jogot az alperes cég szerezte meg 1994-ben. Az alperes a tulajdonosa továbbá a P tőzegtelep 20 KV-os csatlakozó vezetéknek, mely a tőzegbánya villamosenergia-ellátását szolgáltatja.

2007. augusztus 4. napján 18.30 óra körüli időben az I. rendű felperes és házastársa, néhai ... a P I. tó partszakaszán kívántak horgászni. A 7. számú oszlopon 50-60 cm magasságban „A vezeték érintése életveszélyes!” feliratú tábla volt elhelyezve. A vezetéknek a földtől mért legkisebb távolsága 6,25 méter volt. Az arra járó B.Z. halór figyelmeztette az I. rendű felperest és néhai házastársát, hogy veszélyes lehet az adott partszakaszon horgászni, mert a horgászbót hozzáérhet a vezetékhez. Felhívta egyúttal a figyelmüket arra, hogy korábban máshol már volt hasonló baleset. Ennek ellenére néhai ... folytatta a horgászást a 6,5 méter hosszú horgászbóttal. Egy sikeres fogás után bal kezében a damilon függő halat tartva, jobb kezében a horgászbót fogva, jobbra félfordulatot téve, horgászbótjával hozzáért a villanyvezetékhez, és halálos áramütést szenvedett. A halál közvetlen oka szívmegállás volt. A N Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya 20.030-1-34/2007. ált. ügyszám alatt 2007. szeptember 6. napján befejezte a közigazgatási hatósági eljárást azzal, hogy bűncselekmény gyanúja nem merült fel.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az I. rendű felperes és néhai ... kapcsolata 2004. decemberben kezdődött, 2005. év elejétől együtt éltek, és 2007. márciusban kötöttek házasságot. Közös nevelték az I. rendű felperes korábbi házasságából, 2000. június 13. napján született kiskorú II. rendű felperest. A családfenntartó néhai ... halála mind pszichésen, mind anyagilag megviselte a felpereseket.

Rögzítette az elsőfokú bíróság ítéletében, hogy néhai ... az ... Mentőszolgálatnál dolgozott mentőgépkocsi-vezetőként. A halálát közvetlenül megelőző egy évben átlagkeresete - járulékokkal csökkentve - havi 134.025 forint volt. Az I. rendű felperesnek ugyanebben az időszakban havi átlagjövedelme - járulékokkal csökkentve - 70.247 forint volt.

Néhai ... halálát követően az I. rendű felperes járulékokkal csökkentett havi átlagjövedelme 2007. augusztus 5-től 2008. augusztus 4-ig 93.813 forint, 2008.

augusztus 5-től 2009. augusztus 4-ig 85.702 forint, 2009. augusztus 5-től 2010. augusztus 4-ig 88.227 forint, 2010. augusztus 5-től 2011. augusztus 4-ig 92.940 forint, míg 2011. augusztus 5-től az elsőfokú ítélet meghozatalának időpontjáig, 2012. június 4. napjáig havi 99.243 forint volt.

Néhai ... 606.350 forint összegű temetési költségét az I. rendű felperes fizette ki. A néhai házastárs munkáltatója 100.000 forintot temetési segély folyósított részére.

Az I. rendű felperes módosított keresetében 5.000.000 forint nem vagyoni kártérítés, 303.175 forint temetési költség, valamint 490.563 forint lejárt tartást pótló járadék és 2011. október 1. napjától havi 8.513 forint tartást pótló járadék megfizetésére kérte kötelezni az alperest, melyből 5.303.175 forint után 2007. augusztus 4. napjától, míg 490.563 forint után 2009. december 15. napjától kért törvényes mértékű késedelmi kamatot.

A II. rendű felperes módosított keresetében szintén 5.000.000 forint nem vagyoni kártérítés, valamint 490.563 forint lejárt tartást pótló járadék és 2011. október 1. napjától havi 7.394 forint tartást pótló járadék megfizetésére kérte kötelezni az alperest, melyből 5.000.000 forint után 2007. augusztus 4. napjától, míg 490.563 forint után 2009. december 15. napjától kért törvényes mértékű késedelmi kamatot.

A nem vagyoni kártérítés iránti kérelmet azzal indokolták, hogy nem tudták feldolgozni a szeretett hozzátartozójuk halálát. A tartást pótló járadékot azért igényelték, mert a családfenntartót veszítették el, jövedelmük csökkent.

Az alperes az I. rendű felperes keresetét 45.810 forint erejéig elismerte (temetési költség általa indokoltnak tartott része), míg a nem vagyoni kártérítést teljes egészében elutasítani kérte, mivel a baleset bekövetkeztében az I. rendű felperest is hibásnak vélte. Arra hivatkozott, hogy az I. rendű felperes életkora, egészségi állapota, munkahelye lehetőséget biztosít az önálló életvitelre, ezért tartást pótló járadék megfizetésére sem jogosult.

A II. rendű felperes kártérítés iránti igényét azért kérte elutasítani, mert nem az édesapját vesztette el, és a mostohaapjával csak rövid ideig élt egy háztartásban. Állította, hogy pszichés tüneteit nem a perbeli haláleset, hanem nagyapja halála váltotta ki.

A Z Bíróság 6.P.22.020/2007/50. számú, 2009. július 1. napján kelt, keresetet elutasító ítéletét felülbíráló Ítéletábró Pf.I.20.319/2009/4. szám alatt, 2010. június 3. napján közbenső ítéletet hozott, és megállapította, hogy a 2007. augusztus 4. napján néhai V.I-t ért balesettel okozott kártért az alperest 50 %-os mértékű kártérítési felelősség terheli.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a Ptk.84.§-ának (1) bekezdés *e)* pontja, 340.§-ának (1) bekezdése, 345.§-ának (1) bekezdése, 355.§-ának (1), (3) és (4) bekezdése, 357.§-ának (1) bekezdése, 358.§-ának (1) bekezdése, 360.§-ának (1), (2) bekezdése, 685.§-ának *b)* pontja, a Csjt.24.§-a, 60.§-ának (1) bekezdése és 62.§-ának (1) bekezdése alkalmazásával az I. rendű felperes javára 3.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és ennek a haláleset napjától számított törvényes mértékű késedelmi kamata, 253.175 forint temetési költség és ennek 2007. augusztus 11-től

számított törvényes késedelmi kamata, valamint 567.180 forint lejárt tartást pótló járadék és ennek 2010. január 4-től számított törvényes mértékű késedelmi kamata, valamint 2010. július 1. napjától minden hónap 10. napjáig előre esedékesen - a Z Törvényszék 6.P.21.264/2010/51. számú kijavító végzése szerint - havi 8.513 forint tartást pótló járadék megfizetésére kötelezte az alperest.

A II. rendű felperes javára 3.000.000 forint nem vagyoni kártérítés és ezen összeg után 2007. augusztus 4-től számított törvényes mértékű késedelmi kamat megfizetésére kötelezte az alperest.

Ezt meghaladóan a felperesek keresetét elutasította.

Kötelezte továbbá az alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 302.290 forint, míg a II. rendű felperesnek 90.890 forint perköltséget. Kötelezte a felpereseket, hogy fizessenek meg külön felhívásra a Magyar Állam javára 173.000 forint feljegyzett illetéket. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a Magyar Állam javára külön felhívásra 831.400 forint feljegyzett illetéket és 137.127 forint állam által előlegezett szakértői díjat. Ezt meghaladóan úgy rendelkezett, hogy a további feljegyzett illetéket és állam által előlegezett szakértői díjat az állam viseli.

Az ítéletnek az alperest az I. rendű felperes javára marasztaló rendelkezését 612.990 forint főkövetelés, valamint a folyamatos tartáspótló járadék tekintetében előzetesen végrehajthatónak nyilvánította.

Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában kifejtette, hogy a nem vagyoni kártérítésre mindkét felperes jogosult, az I. rendű felperes azért, mert ugyan rövid ideje voltak házasságok, de 2005. év elejétől már együtt éltek, és közös gyermek vállalását tervezték. Az igazságügyi pszichológus és pszichiáter szakértők véleménye alapján megállapította, hogy az I. rendű felperesnek tartósan fennálló lehangoltsága kevert érzelmi és hangulati poszttraumás zavar, amely a házastárs elvesztésének élményével hozható összefüggésbe. A II. rendű felperes annak ellenére, hogy néhai ... nem az édesapja volt, érzelmileg erősen kötődött hozzá, és apjának tekintette. Halála után biztonságigénye megnövekedett, a világ fenyegetőbbé vált számára. Szorongást, elbizonytalanodást, érzelmi labilitást élt meg. Traumafeldolgozása édesanyja traumafeldolgozásától függően, azzal párhuzamosan zajlik. Pszichés állapotuk idővel, illetve terápiás beavatkozással javulhat. Mivel mindkét felperesnek a teljes családban éléshez való joga, mint személyiségi jog sérült, ugyanakkor néhai ... károsult maga is közrehatott a kár bekövetkeztében, így személyenként 3.000.000 forint nem vagyoni kártérítést talált alkalmasnak a felperesek nem vagyoni hátrányának kiküszöbölésére.

A tartást pótló járadék körében az elsőfokú bíróság úgy számolt, hogy a káreseményt közvetlenül megelőző egy évben elért rendszeres havi bruttó átlagjövedelmet csökkentette a nyugdíjárulék, a magánnyugdíj-pénztári járulék, és tagdíj, egészségbiztosítási járulék, valamint munkavállalói járulék, így megkapta az elhunyt figyelembe vehető átlagkeresetét.

A felperesek járadékigényét külön-külön vizsgálta, és külön-külön vette számításba az I. és a II. rendű felperes ellátására szolgáló összegeket.

Az I. rendű felperes jövedelmeként vette figyelembe a saját jövedelmének 80 %-át, az elhunyt átlagkeresetének 30 %-át, valamint a családi pótlékot.

A II. rendű felperes tartásának alapját képező jövedelemként vett figyelembe V.O.K. édesapa által folyósított - jövedelmének 20 %-át kitevő, legkevesebb 15.000 forint - gyermektartásdíjat, valamint néhai ... s az I. rendű felperes jövedelmeinek 20-20 %-át.

Ekként kijött, hogy néhai ... balesetet közvetlen megelőző egy évi jövedelmének havi átlaga 134.025 forint volt. Az I. rendű felperes létfenntartására havi 96.405 forintot, míg a II. rendű felperes létfenntartására havi 55.854 forintot számolt a halált megelőző évre.

A káresemény időpontját követő egy évben, ugyanezt a logikát követve, az I. rendű felperes jövedelmeként - figyelemmel az ideiglenes özvegyi nyugdíjra is - havi 75.050 forintot kalkulált létfenntartására, a különbözetet, 21.355 forintot a tartást pótló járadék alapjaként vette számításba. Kiszámolta, hogy a II. rendű felperes a balesetet követő egy évben több számított jövedelemmel rendelkezett, mint a baleset előtti évben: az árvaellátással együtt havi 56.843 forint jövedelme volt.

A II. rendű felperes javára tartást pótló járadékot nem ítelt meg az elsőfokú bíróság, azt jogalapjában utasította el a Csjt.62.§-ának (1) bekezdésére tekintettel, mivel álláspontja szerint a mostohagyermek kizárólag természetbeni tartásra jogosult.

2008. augusztus 5-től 2009. augusztus 4-ig tartó időszakra az I. rendű felperes teljes jövedelmének havi átlagát 20 %-kal csökkentve, 68.562 forintban határozta meg, a különbözetet, 27.843 forintot a tartást pótló járadék alapjához számította. A II. rendű felperes tartására számításba vehető jövedelmet ugyanerre az időszakra havi 56.658 forintra tette.

2009. augusztus 5-től 2010. augusztus 4-ig tartó időszakra az I. rendű felperes saját tartására figyelembe vehető jövedelmét havi 70.582 forintban határozta meg, a különbözetet, 25.823 forintot a tartást pótló járadék alapjának tekintette. A II. rendű felperes figyelembe vehető jövedelmét erre az időszakra 58.802 forintban számította ki.

2010. augusztus 5-től 2011. augusztus 4-ig az I. rendű felperes saját tartására figyelembe vehető jövedelmét havi 74.352 forintban határozta meg, a különbözetet, 22.053 forintot a tartást pótló járadékhoz számította. Ugyanerre az időszakra a II. rendű felperes rendelkezésére álló, tartására fordítható összeget havi 60.871 forintra kalkulálta.

2011. augusztus 5-től az ítélelhozatal időpontjáig, 2012. június 4-ig az I. rendű felperes tartására figyelembe vehető jövedelem havi átlagát 79.394 forintban számította ki, a különbözetet, 17.011 forintot a tartást pótló járadék alapjának tekintette. A II. rendű felperesnél ugyanerre az időszakra figyelembe vehető ellátás havi összegét 63.282 forintban határozta meg.

Az I. rendű felperes vonatkozásában a lejárt és az 50 %-os kármegosztásra tekintettel megítélhető összeget magasabbra kalkulálta (667.499 forint) az I. rendű felperes keresetében igényelt 490.563 forintnál, ezért a kereseti kérelemhez kötöttség elve alapján, a kért lejárt tartást pótló járadékot, a jövőre nézve pedig havi 8.513 forint folyamatos tartást pótló járadékot megítélt.

Az elsőfokú ítélettel szemben a felperesek nyújtottak be fellebbezést.

Az I. rendű felperes a megítélt 3.000.000 forint nem vagyoni kártérítés összegét 4.000.000 forintra kérte felemelni.

A II. rendű felperes a nem vagyoni kártérítés összegét 3.000.000 forintról szintén 4.000.000 forintra kérte felemelni. Kérte továbbá 144.762 forint lejárt tartáspótló járadék megítélését 2007. augusztus 4-től 2011. augusztus 4. napjáig terjedő időszakra, mely tőkeösszeg után 2010. január 4-től törvényes mértékű késedelmi kamatot igényelt.

Kérték továbbá az alperest terhelő elsőfokú perköltség felemelését 1.074.323 forintra, valamint a másodfokú perköltség teljes megfizetésére kötelezését.

Kérték emellett az őket terhelő 173.000 forint feljegyzett illeték megfizetésére kötelezés mellőzését.

A fellebbezés indokául előadták, hogy nem kellő súllyal értékelte az elsőfokú bíróság a felpereseket ért hátrányokat. Kérték azt is figyelembe venni, hogy a család néhai ... halálával rendkívül rossz anyagi helyzetbe került. A közösen felvett banki hitelek az I. rendű felperes nem tudta rendben fizetni, jelentős hátralékot halmozott fel, megrendült a család egzisztenciális helyzete. A jelentős összegű banki tartozás miatt fennáll annak a veszélye, hogy a pénzügyi felmondja a kölcsönszerződést, és megindítja a bírósági végrehajtást. Hivatkoztak arra, hogy a család szűkös anyagi lehetőségei miatt csökkent a II. rendű felperes továbbtanulási lehetősége. Elestek továbbá attól a lehetőségtől, hogy együtt töltsenek közös nyaralásokat, külföldi utazásokat, közös családi programokat, szabadidős és sporttevékenységet folytassanak.

A II. rendű felperes tartást pótló járadékigényével összefüggésben kiemelte, hogy mostohagyermeknek is jár tartást pótló járadék - az elsőfokú ítélet megállapításával szemben. Elfogadta az elsőfokú bíróság ítéletében írt elméleti számítási módszert, kérte azonban néhai ... felperes jövedelméből a II. rendű felperes tartására figyelembe vehető 20 % helyett a Csjt.69/C.§-ának (1) bekezdésében írtak szerinti (15-25 %) felső határt, 25 %-ot számításba venni a családi pótlék 25 %-ával együtt. Ennek alapján kiszámolta, hogy 2007. augusztus 4-től 2008. augusztus 4-ig havi 4.285 forint, 2009. augusztus 4-ig havi 4.875 forint, 2010. augusztus 4-ig havi 2.604 forint és 2011. augusztus 4-ig havi 300 forint különbség jön ki, amely mindösszesen 144.762 forintot tesz ki.

Az alperes csatlakozó fellebbezésében az I. rendű felperes javára megállapított nem vagyoni kártérítés mértékét 2.000.000 forintra, a II. rendű felperes javára megállapított nem vagyoni kártérítés összegét 1.000.000 forintra kérte leszállítani.

Arra hivatkozott, hogy a felperesek pszichés állapotát nem lehet egyértelműen a hat évvel ezelőtti, 2007-es halálesettel összefüggésbe hozni. Kiemelte azt a tényt, hogy a felperesek pszichológiai szakértői vizsgálatára 2011. évben, az I. rendű felperes édesapjának, a II. rendű felperes anyai nagyapjának halálához közeli időpontban került sor, így nyilvánvalóan ez a haláleset is közrehatott a szakvéleményben rögzített pszichés státuszhoz. Rámutatott továbbá arra, hogy a szakvélemény nem közölt konkrétumot, csak feltételezést, arra sem adott pontos választ, hogy a 2007. évi perbeli baleset és a 2011-ben történt haláleset milyen arányban idézte elő a felperesek pszichés állapotát. Vélelmezte, hogy az I. rendű felperes lelkiismeret-furdalással küzd házastársa halála miatt, amelyet elhallgatott a szakértők előtt. Kiemelte a II. rendű felperes vonatkozásában, hogy csak rövid ideig élt az elhunytal közös háztartásban, édesapja továbbra is él, akivel rendszeres kapcsolatot tart. Kérte figyelembe venni a Legfelsőbb Bíróság 1980. évi 243. számú eseti döntését, amely az élet tartós vagy súlyos megnehezülésének vizsgálatát is feladatul szabta a nem vagyoni kártérítés megítélése során.

Utalt arra, hogy az I. rendű felperest a korábbi baráti társaság tagjai figyelemmel kísérik, szükség szerint segítik.

Az I. rendű felperes perbeli magatartását rosszhiszeműnek állította, mely körülményt szintén tekintetbe venni kért. Így azt, hogy néhai ... jövedelmét magasabbnak állította a munkáltatói jövedelemigazolás beszerzését megelőzően. Elhallgatta emellett, hogy részére temetési segélyt folyósított néhai ... munkáltatója. A névazonosságot felhasználva elhallgatta továbbá, hogy néhai ... nem az édesapja a II. rendű felperesnek. Véleménye szerint valótlannul adta elő az I. rendű felperes azt, hogy az ingatlant közösen vásárolta az elhunytal, amelyet közös vagyoni adósság terhel, mert az ingatlannyilvántartási adatok ennek ellentmondanak.

Egyéb részeiben az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperesek arányos perköltségben való marasztalását kérte.

A felperesek a csatlakozó fellebbezésre tett ellenkérelmükben hivatkoztak a Ítéltábla 6.Pf.20.783/2011/6. számú ítéletére, miszerint kármegosztás nem alkalmazható a károsult saját jogán érvényesített, a hozzátartozója halálával összefüggő kárigények elbírálása során. Ennek az a jogi indoka, hogy a károsult a károkozótól nem követelheti a kár azon részét, amely abból származott, hogy az általában elvárható magatartást elmulasztotta. Mivel kizárólag a károsult felróható magatartása esetén van helye kármegosztásnak, kármegosztás nem alkalmazható hozzátartozói kárigény esetén, hiszen a hozzátartozó felróható magatartást nem tanúsított. Erre figyelemmel nincs helye a nem vagyoni kártérítés összegének meghatározásánál kárcsökkentő tényező alkalmazásának.

A Ítéltábla Pf.III.20.568/2012/5. számú végzésével a felperesek kérelmére megállapította, hogy a Z Törvényszék 6.P.21.264/2010/50. számú ítélete az alperesnek az I. rendű felperes javára szóló marasztalására 2.820.355 forint és abból 2.000.000 forint tőke után 2007. augusztus 4. napjától, 253.175 forint tőke után 2007. augusztus 11. napjától, 567.180 forint tőke után 2010. január 4. napjától a kifizetés napjáig járó, az elsőfokú ítélet szerinti mértékű kamata, továbbá az alperesnek a II. rendű felperes javára szóló marasztalása 1.000.000 forint és annak

2007. augusztus 4. napjától a kifizetés napjáig járó - az elsőfokú ítéletben írt mértékű - késedelmi kamata erejéig 2012. szeptember 5. napjával jogerős és végrehajtható.

Az I. és II. rendű felperes fellebbezése alaptalan.

Az alperes csatlakozó fellebbezése szintén alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, az érdemi következtetése is helyes, de a jogi indokokkal nem mindenben értett egyet a másodfokú bíróság. Ezért az elsőfokú ítéletet a másodfokú bíróság a per fő tárgyára vonatkozóan - fellebbezett részében - helybenhagyta, míg a perköltségre vonatkozó részében részben megváltoztatta a Pp.253.§-ának (2) bekezdését alkalmazva.

A másodfokú bíróság az érdemi döntés alapját képező jogi indokokat az alábbiak szerint pontosítja:

A P Ítéltábla osztja a F Ítéltábla IH2012.168. szám alatt közzétett, 6.Pf.20.783/2011/6. számú ítéletében írt álláspontot. Eszerint nem alkalmazható a Ptk.345.§-ának (2) bekezdésében írt kármegosztás a hozzátartozó halálával összefüggő kárigények elbírálása során. Az igényérvényesítő hozzátartozó felróható magatartást nem tanúsított, így részére a Ptk.344.§-ának (1) bekezdése szerint, a károkozó és a károkozásban közreható elhunyt hozzátartozó egyetemleges felelőssége alapján, a károkozótól teljes kárösszeg jár. A károkozó pedig a közreható elhunyt károsult közrehatásával arányos összeget az elhunyt örököseivel szemben hagyatéki hitelezői igényként (Ptk.677.§-ának (1) bekezdés c) pontja) érvényesítheti. Az örökös személye azonban az igényt érvényesítő, elhunyt közreható károsult hozzátartozója személyével nem feltétlenül azonos.

A jelen perben azonban ezt a jogi okfejtést alkalmazni nem lehetett. Mivel a Gy Ítéltábla a Pf.I.20.319/2009/4. számú közbenső ítéletével jogerősen megállapította, hogy az alperest 50 %-os mértékű kártérítési felelősség terheli néhai ... 2007. augusztus 4. napján bekövetkezett haláláért, ez irányadó volt a jelen perben. A Gy Ítéltábla közbenső ítéletéhez anyagi jogerő tapad, a Pp.229.§-ának (1) bekezdése szerint az már nem tehető vitássá.

A másodfokú bíróság egyetértett az I. és II. rendű felperesnek megítélt nem vagyoni kártérítés összegével és annak indokaival; sem felemelésre, sem leszállításra nem látott kellő indokot. Az elsőfokú bíróság az eset körülményeinek mérlegelésével helyesen állapította meg a felpereseket ért kár kiküszöböléséhez szükséges nem vagyoni kártérítés összegét. A felperesek fellebbezésük indoklásául olyan körülményeket hoztak fel, amelyek a vagyoni kártérítés, azaz a tartást pótló járadék jogalapjánál vehetők figyelembe. A család rendkívül rossz anyagi helyzete a nem vagyoni kártérítés, mint a személyiségi jog megsértése kiküszöbölésének eszköze szempontjából jelentőséggel nem bír. A banki tartozások halmozódása és a külföldi nyaralások lehetőségének elvesztése nem a teljes családban élés, mint

alkotmányos alapjog elvesztésével függ össze. A II. rendű felperes továbbtanulási lehetőségének csökkenése pedig szintén nem vehető figyelembe, hiszen a halálos baleset idején a II. rendű felperes hét éves volt. A továbbtanulás kérdése ebben az időpontban fel sem merülhetett még.

A csatlakozó fellebbezéssel összefüggésben utal arra a másodfokú bíróság, hogy az alperes hivatkozásai csak feltételezések, peradatok nem támasztják alá. Az igazságügyi pszichológus és pszichiáter szakértők értékelték véleményükben azt a körülményt, hogy a vizsgálat időpontjához közeli időpontban hunyt el az I. rendű felperes velük együtt élő édesapja is. Hogy az I. rendű felperes édesapjának, illetőleg néhai ...nak a halála milyen mértékben hatott közre a felperesek pszichés állapotának kialakulásában, illetve az I. rendű felperest gyötri-e lelkiismeret-furdalás házastársa halála miatt, nem derül ki a szakvéleményből. Ez azonban szakkérdés, a szakvélemény kiegészítésére pedig sem az elsőfokú eljárásban, sem a másodfokú eljárásban nem tett indítványt az alperes. Megjegyzi a másodfokú bíróság, hogy az a fizikai, érzelmi, mentális és anyagi többlet, amit az apa személye jelent a családban, nem pótolható az anyai nagyapa jelenlétével - még ha élne - sem. A férfimintául szolgáló anyai nagyapa az apa funkcióját pótolni nem tudta, azonban halála az apa, illetőleg házastárs, néhai ... hiányát nyilvánvalóan felerősítette.

Az alperesnek az a hivatkozása, hogy az I. rendű felperes rosszhiszemű magatartást tanúsított a per során amikor elhallgatta, hogy az elhunyt házastársa nem az édesapja volt a II. rendű felperesnek, valós, mégsem értékelhető a nem vagyoni kártérítés összegének körében. Sem ez a magatartás, sem más, az alperes által rosszhiszeműnek vélt, I. rendű felperestől származó perbeli nyilatkozat (az elhunyt jövedelme, közös adósság stb.) nem hat ki az érdemi döntésre. A rosszhiszemű pervitel szankciót a Pp.8.§-a tartalmazza, ezek között nem található a kereset elutasítása, vagy a kérelem alacsonyabb összegben való megítélése, mint jogkövetkezmény.

Kiemeli továbbá a másodfokú bíróság az alperes érvelésével szemben, hogy a Ptk. korábbi 354. §-a valóban úgy rendelkezett: a károkozó köteles megtéríteni a károsult nem vagyoni kárát, ha a károkozás a károsultnak a társadalmi életben való részvételét, vagy egyébként életét tartósan vagy súlyosan megnehezíti. Ezért a korábbi eseti döntések még valóban tartalmazznak a nem vagyoni kártérítés körében ilyen utalást. Az Alkotmánybíróság 34/1992. (VI.1.) számú AB határozatával azonban megsemmisítette a Ptk. erre vonatkozó rendelkezéseit. Így a korábbi szövegezés szerinti eseti döntések iránymutatásai ma már nem alkalmazhatók.

A tartást pótló járadékkal kapcsolatban a másodfokú bíróság rögzíti, hogy nem ért egyet az elsőfokú bíróság azon érvelésével, miszerint egy mostohagyermeknek nem jár a tartást pótló járadék. A Csjt. 62.§-ának (1) bekezdése ugyanis csupán azt rögzíti, hogy a házastárs köteles háztartásában eltartani a vele együtt élő házastársának olyan tatásra szoruló kiskorú gyermekét (mostohagyermek), akit házastársa az ő beleegyezésével hozott a közös háztartásba. A tartási

kötelezettség mindkét házastársat egy sorban terheli. E rendelkezés azt jelenti, hogy a szülő és a mostohaszülő házasságának felbontásával a gyermek a mostohaszülőjétől tartást nem követelhet. A jelen esetben azonban a II. rendű felperest néhai ... saját háztartásában tartotta el természetben. Ha a halálos baleset nem következett volna be, nyilvánvalóan továbbra is saját háztartásában, természetben nyújtotta volna számára a tartást. A halálos kimenetelű balesetre hivatkozva ezért a II. rendű felperes, mint mostohagyermek - elviekben - alappal követelhet tartást pótló járadékot az alperestől.

A gyakorlatban azonban helyesen számolta ki az elsőfokú bíróság, hogy a II. rendű felperes tartására figyelembe vehető jövedelmeket összeadva nem kevesebb néhai ... halálát követően rendelkezésére álló összeg, mint a halálát megelőzően javára figyelembe vehető összeg. E körben rámutat a másodfokú bíróság arra, hogy a II. rendű felperes semmilyen indokát nem adta annak, hogy az elsőfokú bíróság által alkalmazott, állandói bírói gyakorlat szerinti, gyermektartásdíjnál figyelembe vett 20 %-os mérték helyett miért kellene eltérni - a Csjt.69/C.§-ának (1) bekezdésében írt kereteket figyelembe véve - a magasabb, 25 %-os mérték felé. Nem hozott fel a II. rendű felperes olyan különleges körülményt, amely a középértéktől felfele való eltérést indokolná.

Kiemeli továbbá a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság számításaiból, hogy 2007. augusztus 4. napját megelőző egy évben néhai ... bruttó jövedelme járulékokkal csökkentett összegének (134.025 forint) gyermektartásdíjként figyelembe vehető 20 %-a 26.805 forint volt. A baleset után a II. rendű felperes az elhunyt mostohaapja után árvaellátásban részesült, amely 2008. augusztus 4-ig 23.080 forint, 2009. augusztus 4-ig 24.516 forint, 2010. augusztus 4-ig 26.157 forint, 2011. augusztus 4-ig pedig 27.283 forintot tett ki havonta. Mivel azonban a jogerős közbenső ítélet szerint néhai ... a baleset bekövetkeztében 50 % mértékben hatott közre, és az alperest 50 %-os kárfelelősség terheli, így néhai ... tartást pótló járadék alapjául szolgáló, figyelembe vehető jövedelmének 50 %-át lehet számításba venni az alperes terhére. A 26.805 forint 50 %-a 13.403 forint. Ennél az összegnél azonban a II. rendű felperes a balesetet követően árvaellátásként többet kapott - még a családi pótlék figyelembe vételével is. (Megjegyzi a másodfokú bíróság, hogy a családi pótlékot az I. rendű felperes jövedelmeként számította az elsőfokú bíróság, ezért azt a II. rendű felperes jövedelmeként is számításba venni kétszeres elszámolást eredményezne.) Így nincs olyan jövedelemkiesés a II. rendű felperes oldalán néhai ... halálával, amiért az alperes felelős lenne. Ezért a II. rendű felperesnek tartást pótló járadék nem jár.

A fentiekre tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a per fő tárgya tekintetében helybenhagyta.

Tévedett azonban az elsőfokú bíróság, amikor nem vette figyelembe a perköltségre vonatkozó rendelkezésnél, hogy az I. és II. rendű felperest teljes személyes költségmentességben részesítette. Az eljárási illeték a per kezdetén csupán feljegyzésre került, annak viseléséről az eljárás végén köteles rendelkezni a

bíróság. A teljes személyes költségmentesség engedélyezése pedig mentesít a le nem rótt eljárási illeték megfizetése alól a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet (Kmr.) 13.§-ának (1) bekezdése és 14. §-a szerint. Ezért mellőzte a másodfokú bíróság az I. és II. rendű felperes illetékfizetésre kötelezését.

Tévesen számolta emellett az elsőfokú bíróság a pertárgyértéket. A 2007. decemberben előterjesztett keresetlevélben ugyanis az I. rendű felperes még 5.000.000 forint nem vagyoni kártérítést, 606.350 forint temetési költséget és havi 61.023 forint tartást pótló járadék megtérítését kérte az alperestől. A II. rendű felperes szintén 5.000.000 forint nem vagyoni kártérítést és havi 61.023 forint tartáspótló járadék megtérítését kérte az alperestől. A Pp.24.§-ának (2) bekezdés *a)* pontja alapján pedig időszakos szolgáltatások esetén az egy évi szolgáltatás értéke a pertárgyérték, azaz az I. rendű felperes 6.338.026 forint, míg a II. rendű felperes 5.732.276 forint összértékű keresetet terjesztett elő. Az utóbb módosított kereset a pertárgy eredeti értékén nem változtat, az eljárás végén a leszállított keresetet is figyelembe kell venni a pervesztesség-pernyertesség arányában a Pp.81.§-ának (1) bekezdése szerint. A leszállított kereseti kérelemben a fél pervesztésnek tekintendő, kivéve, ha az ellenfél teljesítésére figyelemmel szállítja le keresetét.

A Pp.81.§-ának (2) bekezdése értelmében, ha a per kártérítésre irányul vagy egyéb olyan követelés iránt folyik, amelynek összegszerű megállapítása bírói mérlegeléstől függ, az ellenfelet akkor is kötelezni lehet a terhére megállapított marasztalási összegnek megfelelő perköltség megfizetésére, ha a bíróság a követelt összegnél kevesebben ítélt ugyan meg, de a követelt összeg nem tekinthető nyilvánvalóan eltúlzottnak.

A jelen esetben az I. rendű felperes a 3.000.000 forint megítélt nem vagyoni kártérítéssel összefüggő perköltséget igényelheti, és az alperes köteles megfizetni az erre feljegyzett 180.000 forint eljárási illetéket (Itv.74.§-ának (3) bekezdése folytán alkalmazandó Kmr.13.§-ának (2) bekezdése). Az 1.338.626 forint vagyoni kárból az I. rendű felperes 587.291 forintban lett pernyertes. Így 35.340 forintot kell viselnie az alperesnek az erre feljegyzett illetékből.

A II. rendű felperes a nem vagyoni kár 3.000.000 forint összegére pernyertes, az alperes köteles megfizetni az ezzel összefüggően feljegyzett 180.000 forint eljárási illetéket. A vagyoni kártérítés 732.276 forintos járadékigényére teljes egészében pervesztés lett a II. rendű felperes.

Az elsőfokú eljárás során a Gy Ítéltábla úgy rendelkezett közbenső ítéletében, hogy a határozattal kapcsolatos perköltséget az eljárás végén kell elszámolni. A Legfelsőbb Bíróság 4/2009. PK véleménye alapján számított 24.000 forint illetéket (400.000 forint meg nem határozható perérték 6 %-os fellebbezési illetéke 2010-ben, Itv.39.§-ának (3) bekezdés *c)* pontja és 46.§-ának (1) bekezdése) fele összegben köteles megfizetni az alperes az 50 %-os kárfelelősségére figyelemmel. Az elsőfokú eljárásban felmerült, mindösszesen 293.345 forint szakértői díjból (pszichológus szakértő, pszichiáter szakértő és villamossági szakértő díja) szintén fele összeget köteles megfizetni az alperes pervesztességével arányosan.

A fennmaradó elsőfokú eljárási illetéket és állam által előlegezett költséget a felperesek személyes költségmentessége folytán a Magyar Állam viseli az Itv.74.§-ának (3) bekezdésére tekintettel alkalmazandó Kmr.13.§-ának (1) bekezdése és 14.§-a szerint.

Az I. rendű felperes 1.000.000 forint iránti fellebbezése sikertelen volt, költségmentességére tekintettel a 80.000 forint feljegyzett fellebbezési illetéket (Itv. 46.§-ának (1) bekezdése) a Magyar Állam viseli. A II. rendű felperes fellebbezése szintén sikertelen volt, az 1.058.500 forint fellebbezési perérték alapján feljegyzett 84.700 forint fellebbezési illetéket - költségmentességére figyelemmel - az Állam viseli.

Az alperes 3.000.000 forint perértékű csatlakozó fellebbezése sikertelen volt, a per tárgyi illetékfeljegyzési jogos volta folytán (Itv.62.§-ának (1) bekezdés *f)* pontja) feljegyzett 120.000 forint illetéket (Itv.46.§-ának (4) bekezdése) az alperes köteles viselni. Észlelte a másodfokú bíróság, hogy a tárgyi illetékfeljegyzési jogos perben az alperes a csatlakozó fellebbezését benyújtotta az adóhatósághoz illetékkiszabás végett. A tévedésből előre megfizetett illetéket ismételt kiszabás esetén az alperes az Itv.80.§-ának (1) bekezdés *g)* pontja alapján az illetékes állami adóhatóságnál kérheti visszatéríteni.

A másodfokú bíróság a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2.§-ának (2) bekezdése alapján 5 % + ÁFA mértékben plusz az általa igazolt 186.255 forint készkiadásban állapította meg a felperesek ügyvédjének munkadíját, figyelemmel arra, hogy az alperes kártérítési felelősségének jogalapját a Gy Ítéltábla jogerősen csak 50 %-ban határozta meg, emellett a felperesek a tartást pótló járadékigényüket követhetetlen számításra alapították.

Az alperesnek járó perköltséget az IM rendelet 3.§-ának (2) bekezdés *a)* pontjára, a felek másodfokú eljárásban felmerült perköltségét pedig a 3.§-ának (5) bekezdésére tekintettel állapította meg a bíróság.

Az ügyvédi munkadíjakat a fenti szempontok szerint egymásba beszámítva az alperes az I. rendű felperesnek köteles megfizetni 142.000 forint + ÁFA + 46.600 forint készkiadást, míg a II. rendű felperesnek 113.400 forint + 46.600 forint készkiadást az elsőfokú eljárásért.

A másodfokú eljárásban felmerült ügyvédi munkadíjakat egymásba beszámítva az alperes tartozik a II. rendű felperesnek 23.540 forint + ÁFA perköltséget megfizetni.

P é c s , 2013. április 25.

dr. Döme Attila s.k. a tanács elnöke, dr. Voggyicska Petra s.k. előadó bíró, Gáspárné dr. Baranyabán Judit s.k. bíró